

Asia: VN/12457/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luku 1. Johdanto

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

Henkinen kriisinkestävyys, 50. Kulttuuripalvelujen ylläpitäminen ja kulttuuriomaisuuden suojeleminen, sivu 139.

Kulttuuri- ja taideala omalta osaltaan vastaa kokonaisturvallisuuden toimintamallissa niin kulttuurialan huoltovarmuudesta kuin kansalaisten henkisestä huoltovarmuudesta ja henkisestä kriisinsietokyvystä. Lisäksi kirjastoilla on erityinen tehtävä tiedon huoltovarmuuden osalta, sekä lainaustoimintansa että digitaalisten palveluiden saavutettavuuden osalta. Kirjastojen lisäksi monet muutkin kulttuuritilat toimivat kansalaisyhteiskunnan kohtaamispaikkoina.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa kulttuuripalvelut käsitellään yhtenäisesti henkisen kriisinkestävyyden luvussa, mikä onkin sille luonteva paikka, sillä kokonaisturvallisuuden timantissa henkinen kriisinkestävyys on määriteltävä opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle. Tämä on yhteiskunnallinen tehtävä, jonka kulttuuri- ja taideala tunnistaa omakseen.

Pidämme hyvänä, että Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa tunnustetaan kulttuuri- ja kirjastopalvelujen ja kulttuuriperinnön suojeleminen rooliksi henkisen kriisinkestävyyden lisäksi myös taata tiedollisten oikeuksien toteutumisen, sekä osallisuuden yhteiskuntaan. Ihmisoikeuksien perustassa on oikeus osallistua oman maan kulttuurielämään. Se on myös koko yhteiskunnan etu, sillä yhteiset osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja siten maanpuolustustahtoa.

Kuten Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa oikein todetaan, kulttuuriperinnöllä ja kansalliseen kulttuuriomaisuuteen luettavilla kohteilla on niinkään merkitys yhteenkuuluvuuden tunteelle. Kiitämme myös sitä, että strategiassa on erikseen mainittu kulttuuriperinnön ja kansalliseen kulttuuriomaisuuteen luettavien kohteiden merkitys identiteetille ja itsetunnolle. Niitä tarvitaan, jotta olemme resilienttejä tilanteessa kuin tilanteessa.

Muistiorganisaatiot ylläpitävät kansakunnan muistia, jota on vaikea kerran kadottuaan palauttaa. Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry vetoaa hallitukseen ja eduskuntaan, jotta se vielä etsisi keinoja pienentää kulttuuri- ja taidealaa kohdistuvia leikkauksia. Ne ovat iskemässä muistiorganisaatioidemme ja kansallisen kulttuuriomaisuuden lisäksi myös kaikkeen taiteen tekemiseen, vaikka turvallisuusstrategiassa todetaan, että "Kulttuuritoiminta parantaa hyvinvointia sekä tarjoaa mahdollisuuden kokemusten jakamiseen ja vaikeaksi koettujen asioiden ja tunteiden käsittelemiseen. Taiteellisen ja luovan työn ja toiminnan turvaaminen kriisitilanteissa on tärkeää, jotta voidaan mahdollistaa kulttuuripalvelut koko maassa."

Nyt esillä olevien leikkausten mittakaava tulee tarkoittamaan sitä, etteivät kulttuuripalvelut enää jatkossa kata koko maata, vaan useat kulttuurimuodot tulevat katoamaan useilta alueilta. Kulttuurielämän vaikeneminen tulee kiihdyttämään samaisten alueiden tyhjenemistä, joka niin ikään on turvallisuusuhka.

Turvallisuusstrategiaan on kirjoitettu, että "varautuminen kulttuuripalveluiden ylläpitämiseen ja kulttuuriomaisuuden suojeluun toteutetaan huolehtimalla kulttuuri- ja kirjastopalveluiden kattavasta saatavuudesta koko maassa sekä aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristöjen suunnitelmallisesta ja pitkäjänteisestä suojelusta." Samaan aikaan kaavaillaan vuosille -25 ja -26 niin suuria kulttuurileikkauksia, ettei de facto kulttuuripalvelujen saatavuudesta koko maassa tulla enää huolehtimaan. THL:n ylläpitämä kuntien kulttuuritoiminnan TEAviisari osoittaa, ettei joissakin kunnissa ole käytännössä lainkaan kunnallisia kulttuuripalveluja. Ei edes tilaajabudjettia yhtä lastenkonserttia järjestää.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa todetaan, että "erityistä huomiota kiinnitetään heikommassa asemassa olevien väestöryhmien tavoittamiseen, kulttuuristen ryhmien vuorovaikutuksen ja kohtaamisten edistämiseen." THL:n kulttuurin TEAviisarin pohjalta tiedämme, että suuressa osassa kuntia ei kiinnitetä tähän erityistä huomiota, tai edes huomiota. Kansalliset kulttuurileikkaukset yhdistettynä kulttuurialan ALV-korotuksiin tulevat vähentämään pienituloisten mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään ja pakottavat kulttuuritoimijat keskittymään kaupallisesti toimivimpiin kohderyhmiin. Se tarkoittaa vähemmän maksuttomia mahdollisuuksia lapsille, köyhille, sairaille, vanhoille ja vammaisille.

Samaan aikaan valmistellaan myös kulttuuripoliittista selontekoa. Jotta se olisi linjassa Yhteiskunnan turvallisuusstrategian kanssa, siellä olisi syytä painottaa heikommassa asemassa olevien väestöryhmien tavoittamista ja kulttuuristen ryhmien vuorovaikutuksen ja kohtaamisen edistämistä. Tämä ei onnistu ilman julkisia investointeja kulttuurin saavutettavuuteen. Myös kansalaisjärjestöjen avustusten leikkaaminen heikentää tavoitetta, sillä kohtaamisia ovat edistäneet kulttuurialan toimijoiden lisäksi myös nuorisojärjestöjen ja sote-järjestöjen laaja ja saavutettava kulttuuritoiminta.

Kulttuuriomaisuuden suojelun osalta kiitämme turvallisuusstrategiaa. Kulttuuri-, kirjasto- ja sivistyspalvelujen johtajat ovat myös yhä laajemmin osallistumassa kursseille, jotka auttavat varautumaan maanpuolustuksen ja kokonaisturvallisuuden tarpeisiin. Digitoinnin vauhdittaminen kansallisilla investonneilla kyllä auttaisi.

Keskeistä varautumisessa on taiteen ja kulttuurin toimialan virastojen ja kulttuuriorganisaatioiden varautumissuunnitelmat sekä toimijoiden välinen yhteistyö. Nämä ovat vahvuuksiamme.

Hybridivaikuttamiseen varautumisen osalta muistuttaisimme digitaalisen informaatiolukutaidon ja kriittisen medialukutaidon lisäksi ihan vain lukutaidon merkityksestä. Lukutaidon heikkenemiselle ei

ole asetettu kriittistä alarajaa, mutta ilman muuta se, että sadat tuhannet suomalaiset eivät ymmärrä tavallista uutiskieltä, on demokratian kannalta hälyttävä tieto. Esitämme, että Kansallinen lukutaitostrategia 2030 pannaan toimeen.

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havaintosi strategialuonnoksesta.

-

Meriläinen Rosa
Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry